

Tussentijdse conclusie: theorie beeldgesprekken

In dit onderzoek wordt gewerkt met een begeleidingsgesprek bij een foto van een dramales gegeven door een student aan de pabo Inholland Den Haag. De studenten zitten in de vierjarige deeltijds- of voltijdsopleiding en hebben drama in het eerste en tweede jaar van de studie. De praktijkbegeleider is degene die het gesprek zal begeleiden. De begeleidingsinterventie probeert dus de student te raken via de praktijkbegeleider.

Foto's zijn volgens Latz (2017) niet de data die te gebruiken zijn voor een onderzoek. De foto's kunnen wel aanleiding zijn om een gesprek te ontlocken. Het gesprek over de foto is daarmee onderdeel van de interventie. Bouwhuis (2020) vult daarbij aan dat door succesvolle veranderingen, kwaliteiten en vaardigheden te laten benoemen de gereedschapskist voor de toekomst wordt gevuld. Verder geeft Bouwhuis aan dat door gericht te kijken naar opnames het zelfbewustzijn wordt vergroot en gedragspatronen worden herkend en kwaliteiten worden ontdekt. Door te reageren op foto's reageren krijgen de studenten inzicht hun persoonlijkheid, motivatie en attitudes die voorheen buiten hun bewustzijn lagen (Wilderink, z.d.).

Bij beeldbegeleiding gaat het erom dat door, met de beeldbegeleider, goed te kijken naar een beeld er vanuit vertrouwen vragen worden gesteld ten behoeve van de verdere ontwikkeling (Bouwhuis & Pragt, 2021). Bouwhuis (2020) vult verder aan dat kijken naar beeldmateriaal de leraar bewust maakt van zijn professionele ontwikkeling, de interactie, de didactiek en het klassenmanagement.

De foto's als medium helpen het geheugen en vormen een kritische blik voor het geheugen (Latz, 2017). De student reageert en reflecteert op de foto (het lesmoment) aan de hand van gerichte vragen van de praktijkbegeleider. Om het gevoel van competentie te vergroten dient de praktijkbegeleider niet meteen de aandachtspunten uit te lichten (Bouwhuis & Klabbers, 2014). Centraal in het begeleiden van de beelden staat het volgende: het krachtgericht werken in stappen (hoe te werken aan de kwaliteit); het ui-model in de beeldbegeleiding (waar komt het gedrag vandaan); het reflectiemodel (wat is het effect van de interactie); de lift (hoe komt er beweging); en *préséance* (het hier en nu). De beeldbegeleider helpt de leerkracht bij het verkrijgen van zelfvertrouwen door in het beeld de leerkracht te richten op de kernkwaliteiten (Bouwhuis & Pragt, 2021). De foto kan een aanleiding zijn om de didactiek, het bewuste handelen en de verbinding met de theorie te bespreken. Bouwhuis (2020) geeft daarbij wel aan de wanneer de (specifieke) didactische of theoretische kennis vooraf onvoldoende is deze voorafgaand aan de les op orde dient te worden gebracht. Volgens Bouwhuis is er meer tijd voor afstemming met de leerlingen wanneer de les didactisch goed in elkaar steekt.

De vragen van de praktijkbegeleider bieden de student de kans zichzelf en anderen (de opleidingsschool en de praktijkbegeleider) te informeren over hun handelen en biedt dit proces allicht de mogelijkheid om verandering te brengen. Vanuit Visual Thinking Strategies (Yenawine, 2021) is de tweede vraag uit de methodiek (waaraan zie je dat?) interessant om te stellen bij een gesprek over de foto. Deze vraag doet een beroep op het valideren van de observatie bij de deelnemer.

Door een foto als herinnering in het midden tussen de praktijkbegeleider en student te plaatsen is er sprake van een *stimulated recall*. Binnen de *stimulated recall* methodiek komen dilemma's, overtuigingen, besluiten en doelen aan het licht. Hierdoor kan er worden begrepen wat een leerkracht doet en waarom (Schopman, 2020). Toivanen et al. (2012) vullen daarop aan dat *stimulated recall* methodes processen zichtbaar kunnen maken en bruikbaar kunnen zijn om de beslissingen van de leerkracht in het klaslokaal te onderzoeken. Het doel is de interactie in beeld te brengen. Deze interactie kan eventueel ook worden bevraagd rondom het moment op de foto, door

vragen te stellen als 'hoe heb je de leerlingen daar gekregen?' (Marijke Bouwhuis, persoonlijke communicatie, 7 oktober 2021).

Het idee van een ervaring is dat de gevolgen van de acties worden ervaren en als gevolg daarvan er veranderingen plaatsvinden. Het terugblikken op de foto is een vorm van reflectie die hieraan bij kan dragen. Door de tussenkomst van denken of reflectie ontstaat het handelen blinde trial en error concepten (Biesta, 2012). Reflectie kan hiermee dienen als bron voor informatie of bijvoorbeeld als toekomstige richtlijn (Gazdag et al., 2019). Door de relatie te leggen tussen de student en de leerlingen wordt duidelijk hoe het één het ander beïnvloedde. De vragen van de praktijkbegeleider helpen de situatie te concretiseren en zo wordt de kans dat er iets geleerd wordt groter. Het herinterpreteren van ervaringen komt daarmee tot een hoger niveau van beroepsbeoefening (Korthagen et al., 2002). Het gesprek naar aanleiding van een stimulus helpt te begrijpen welke signalen belangrijk zijn voor de deelnemers om op te reageren en met welke signalen ze invloed willen uitoefenen op de situatie. Daarnaast geeft het inzicht in de mogelijke variëteit aan opties die een deelnemer heeft om vanuit te handelen (Dempsey, 2010). Door op deze wijze systematisch praktijkkennis te verwerven kan de student een relatie leggen tussen de theorie en praktijk. Zo expliciteert de student de verworven kennis en vaardigheden, toetst deze aan anderen, aan theorie en aan andere contexten (Onstenk, 2016).

Concluderend kan dus worden verwacht dat door terug te kijken op een situatie aan de hand van gerichte vragen, waarbij een foto als stimulated recall dient om herinneringen op te halen, een student in de toekomst mogelijk andere handeling zal toepassen in vergelijkbare of nieuwe situaties.

Bronnenlijst:

- Biesta, G. (2012). *Goed onderwijs en de cultuur van het meten* (1ste ed.). Boom Lemma.
- Bouwhuis, M., & Klabbers, V. (2014). *Stagebegeleiding met foto en film*. Geraadpleegd op 27 september 2021, van <https://www.beeldbegeleiding.com/wp-content/uploads/Bouwhuis-Klabbers-JSW-Stagebegeleiding-met-foto-en-film.pdf>.
- Bouwhuis, M. (2020). *De leraar in beeld* (2de ed.). Pica.
- Bouwhuis, M., & Pragt, A. (2021, 22 maart). *Krachtgericht coachen met beeldopnamen*. De Onderwijsspiegel. Geraadpleegd op 25 september 2021, van <https://onderwijsspiegel.nl/coachen-met-beeldopnamen/krachtgericht-coachen-met-beeldopnamen/>
- Dempsey, N. P. (2010). Stimulated Recall Interviews in Ethnography. *Qualitative Sociology*, 33(3), 349–367. Geraadpleegd op 3 november 2021, van <https://doi.org/10.1007/s11133-010-9157-x>
- Gazdag, E., Nagy, K., & Szivák, J. (2019). “I Spy with My Little Eyes. . .” The use of video stimulated recall methodology in teacher training – The exploration of aims, goals and methodological characteristics of VSR methodology through systematic literature review. *International Journal of Educational Research*, 95, 60–75. Geraadpleegd op 22 december 2021, van <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2019.02.015>
- Latz, A. O. (2017). *Photovoice Research in Education and Beyond*. Taylor & Francis.
- Schopman, E. (2020). Video als stimulus. De mogelijkheden van de Stimulated Recall Methode in de artistieke onderzoekpraktijk. *Forum+*, 29(3), 23–28. Geraadpleegd op 5 januari 2021, van <https://www.forum-online.be/nummers/herfst-2020/video-als-stimulus-de-mogelijkheden-van-de-stimulated-recall-methode-in-de-artistieke-onderzoekpraktijk>
- Korthagen, F., Koster, B., Melief, K., & Tigchelaar, A. (2002). *Docenten leren reflecteren* (5e druk). Uitgeverij Nelissen.
- Onstenk, J. (2016). Het werplekcurriculum in de school: leren op de werkplek. *Kwaliteitsreeks opleidingsscholen*. Geraadpleegd op 28 augustus 2021, van https://www.platformsamenoopleiden.nl/wp-content/uploads/2015/11/180226-Werkplekcurriculumindeschool_PO_LR.pdf
- Toivanen, T., Mikkola, K., & Ruismäki, H. (2012). The Challenge of an Empty Space: Pedagogical and Multimodal Interaction in Drama Lessons. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 69, 2082–2091. Geraadpleegd op 21 november 2021, van <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.12.16>
- Wilderink, L. (z.d.). Handleiding Photovoice. Hogeschool Windesheim/Vrije Universiteit. Geraadpleegd op 9 augustus 2021, via https://www.gezondin.nu/wp-content/uploads/2020/11/Handleiding-photovoice_project-MAPZ-2.pdf
- Yenawine, P. (2021). *Visual thinking strategies*. SWP.